

Kamer delegatie bij vierde zitting Parlementaire Assemblée Raad van Europa in Straatsburg

De vierde plenaire zitting van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE) vond plaats van 29 september tot en met 3 oktober 2025 in Straatsburg. Vanuit Nederland namen deel [Gala Veldhoen](#) en [Saskia Kluit](#) (beiden GroenLinks-PvdA), [Tekke Panman](#) (BBB), [Rian Vogels](#) (delegatieleider, VVD) en [Theo Bovens](#) (CDA), allen Eerste Kamerleden. De zitting stond vooral in het teken van democratische ontwikkelingen en de positie van journalisten. Er waren debatten over de moord op journalisten in Gaza en door Rusland gevangen genomen Oekraïense journalisten. Ook waren drie journalisten genomineerd voor de Václav Havel-prijs, die op 29 september werd uitgereikt aan de Oekraïense journalist en mensenrechtenverdediger Maksym Butkevych. Er werd gesproken over Rusland, Georgië, de politieke crisis in Servië, Turkije, jongerenbewegingen voor democratie en politieke partijen en democratie. Ook de naleving van de lidmaatschapsverplichtingen bij de Raad van Europa door Hongarije en de post-monitoringsdialoog met Bulgarije kwamen aan bod. De assemblee bracht advies uit over het ontwerpverdrag tot oprichting van een internationale claimscommissie voor Oekraïne. Er was het gebruikelijke vragenuur met de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa en de president van Malta, Myriam Spiteri Debono en Nikol Pasjinian, premier van de Republiek Armenië spraken de vergadering toe. Ian Borg, vicepremier en minister van Buitenlandse Zaken en Toerisme van Malta, sprak namens het Comité van Ministers. Op 30 september werd Despina Chatzivassiliou herkozen tot secretaris-generaal van de PACE voor een tweede termijn van vijf jaar.

Oprichting internationale schadeclaimscommissie Oekraïne

Op 1 oktober was het debat over het ontwerpverdrag tot oprichting van een internationale claimscommissie voor Oekraïne. Vogels die namens de Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE) sprak, benadrukte dat gerechtigheid pas volledig is wanneer slachtoffers compensatie ontvangen en Rusland verantwoordelijk is gehouden voor zijn schendingen van het internationaal recht, inclusief het herstel van de aangerichte schade. Zij riep haar collega's op om hun regeringen aan te moedigen het verdrag op 16 december in Den Haag te ondertekenen én om ervoor te zorgen dat hun parlementen het ratificeren. "Alleen dan kan de commissie tot leven komen en krijgen de slachtoffers eindelijk een reëel perspectief op gerechtigheid," aldus Vogels. Veldhoen noemde het verdrag een belangrijke stap voor gerechtigheid en onderstreepte de rol van de Raad van Europa in het waarborgen van onafhankelijkheid en legitimiteit. "Met dit verdrag geven we een duidelijk signaal af: verantwoordingsplicht is niet abstract. Het is praktisch, afdwingbaar en geworteld in de rechtsstaat. Dat is waar de Raad van Europa voor staat, en zo maken we de belofte van gerechtigheid voor Oekraïne waar," sprak Veldhoen. Bovens benadrukte in het debat drie kernpunten: de rol van de Raad van Europa, degelijke werkbare regels en het brede Nederlandse politieke draagvlak. "Laten we doorgaan met het organiseren en ondersteunen van de voortgang van de claimscommissie binnen onze nationale parlementen," zei Bovens. "Internationaal recht is een zaak voor ons allemaal – binnen en buiten Europa," sloot hij af. Panman zag in het schaderegister, de claimscommissie en een compensatiemechanisme de fundamentele principes van de Raad van Europa inclusief verantwoording achteraf weerspiegelt. "Laten we binnen onze nationale parlementen ons inzetten om de claimscommissie tot een succes te maken ten behoeve van de Oekraïense slachtoffers en de internationale rechtsorde," riep Panman op.

Focus op democratische ontwikkelingen

Op dinsdag 30 september sprak de Monitoringcommissie haar zorgen uit over de algemene situatie in Hongarije. Volgens Kluit ging het niet om politieke links-rechts tegenstellingen, maar om democratie en de rechtsstaat. "Sinds de nieuwe Hongaarse grondwet is aangenomen, zijn macht en middelen geconcentreerd bij de regerende meerderheid, terwijl kritische stemmen in

rechtspraak, media en samenleving worden onderdrukt,” zei Kluit. Tijdens het debat op 1 oktober over jongerenbewegingen voor democratie constateerde Bovens dat jongeren de zaken vaak anders aanpakken dan gevestigde organisaties. “En toch wil ik opkomen voor de miljoenen jongeren die hun idealen nastreven binnen het kader van bestaande structuren en organisaties – van sportclubs tot scoutinggroepen- en blijf ik jongeren aanmoedigen om lid te worden van jongerenorganisaties die gelieerd zijn aan politieke partijen,” zei hij. Kluit stelde dat staten jongeren actief moeten steunen en betrekken bij politiek en beleid. “Dit is belangrijk omdat sommige jongeren in online omgevingen zich van de democratie afkeren, kwetsbaar zijn voor online radicalisering, en eenmaal geradicaliseerd is het uiterst moeilijk om hun vertrouwen in de democratie te herstellen,” aldus Kluit. Tijdens het debat over Politieke partijen en democratie op 2 oktober waarschuwde Kluit namens de fractie van Socialisten, Democraten (SOC) voor de groeiende intolerantie en desinformatie in Europa. Ze onderstreepte het belang van sterke democratische partijen. “Alleen partijen die echt democratisch dialoog bevorderen, kunnen een sterk democratisch ethos in een land beschermen,” zei ze.

Uitdagingen voor journalisten

Op 1 oktober werd gesproken over Oekraïense journalisten in gevangenschap in Rusland en werd ter nagedachtenis aan Victoria Roshchyna en alle journalisten die hun leven riskeren voor de waarheid de jaarlijkse herdenking “Victory for Victoria” ingesteld. Het urgentiedebat op 2 oktober betrof de humanitaire ramp in Gaza en de bescherming van journalisten. Kluit sprak haar diepe zorgen uit over de aanvallen op journalisten in Gaza en de Westelijke Jordaanoever. Ze bracht de inmiddels meer dan 200 gedode journalisten in herinnering, en dat velen zijn aangevallen, gevangengezet of gemarteld. “Het is een schending van artikel 79 van de Conventies van Genève, juist ingevoerd omdat journalisten een cruciale rol spelen.” Ze benadrukte dat Israël systematisch onafhankelijke verslaggeving in Gaza verhindert en zelfs eigen Israëlische journalisten bedreigt met zware gevangenisstraffen. “Het naar buiten brengen van de waarheid vanuit een oorlogsgebied is noodzakelijk om onze morele grenzen te verdedigen in tijden van oorlog,” zei zij. Ze dankte de Palestijnse en Israëlische journalisten die ondanks levensgevaar blijven rapporteren.

Overige

In de commissie Juridische Zaken en Mensenrechten werd Tekke Panman gekozen tot rapporteur over corruptie als bedreiging voor de democratie en de rechtsstaat in Europa. In dezelfde commissie sprak Veldhoen over haar rapport Bescherming van de mensenrechten in de door AI aangestuurde publieke sector. Vogels en Panman waren aanwezig bij een side event over de implementatie van het Kaderverdrag inzake AI en het bijbehorende instrument georganiseerd door de delegatie van Andorra. Op 1 oktober nam Vogels deel aan de vergadering van het parlementaire netwerk voor vrije en eerlijke verkiezingen. In het vragenuur met de secretaris-generaal van de Raad van Europa vroeg Kluit hem welke stappen de Raad van Europa zet om het recht op een schoon en gezond milieu te versterken, gezien de gevolgen van de klimaatcrisis voor Europese burgers. Namens ALDE werd Rian Vogels lid van de commissie voor het reglement van orde, immuniteiten en institutionele zaken en werd gekozen tot rapporteur over ethische normen voor deelnemende leden bij werkzaamheden van de PACE. Tekke Panman werd lid van de Subcommissie voor kunstmatige intelligentie en mensenrechten. En marge sprak de delegatie de Permanente Vertegenwoordiger Tanja Gonggrijp en haar team, en ontmoette de OVSE Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden (HCNM), Christophe Kamp die zijn werk voor de OVSE toelichtte.